

Helena Helve, Juha Nieminen, Päivi Honkatukia

**NUTTU - NUORISOTYÖN JA NUORISOTUTKIMUKSEN MAISTERIOPINNOT:
OHJEITA TUTKIELMASEMINAARIIN JA GRADUN KIRJOITTAMISEEN**

Sisällysluettelo

I osa

- 1. Alkusanat**
- 2. Gradu ja sen aiheen valinta**
- 3. Seminaarityöskentely**
- 4. Ohjaajan ja opiskelijan suhde**
- 5. Tutkimussuunnitelma ja ajankäytön suunnitelma**
- 6. Tutkimuskirjallisuuden lukeminen ja tiedonhaku**
- 7. Kirjoittamisprosessi**
- 8. Gradun jättäminen ja tarkastaminen sekä kypsyyskoe**

II osa

- 9. Tutkielman rakenne**
- 10. Ulkoasu**
- 11. Lähdeviitteet ja lähdeluettelo**
- 12. Kirjallisuutta**

Liite:

- 1. Pro gradu-tutkielman arviointiperusteet yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikössä**

I OSA

1. Alkusanat

Tähän oppaaseen on koottu graduntekoon liittyviä vinkkejä ja ohjeita. Gradun voi tehdä monella tavalla, joten tämän vihkosen ohjeet ja neuvot ovat suhteellisen yleisluontoisia. Oppaan lopussa on myös kirjallisuusluettelo, johon on koottu hyödyllisiä opinnäytetyön tekemistä tukevia teoksia.

Gradunteko on mukavaa puuhaa. Työn edetessä kiinnostus omaa aihetta kohtaan yleensä vain lisääntyy ja työpäivät kuluvat nopeasti intensiivisen puurtamisen merkeissä. Innostusta, onnea ja menestystä graduntekoon!

2. Gradu ja sen aiheen valinta

Pro gradu on maisterin tutkintoon sisältyvä opinnäytetyö, joka osoittaa perehtyneisyyttä tieteelliseen ajatteluun, tarvittavien tutkimusmenetelmien hallintaa, tutkielman aihepiirin tuntemusta sekä kykyä tieteelliseen viestintään. Gradu on opiskelijan itsenäinen työnäyte. Sen tarkoituksena on itsenäisen tiedon tuottaminen ja jäsentäminen. Gradun ei siis tarvitse välttämättä olla tieteellinen läpimurto, mutta sen on oltava itsenäisen ajattelun tulos. Gradun voi tehdä myös parityönä tai ryhmän osana, mutta tällöinkin siitä on selvästi käytävä ilmi yksittäisen opiskelijan osuus.

Aiheen löytäminen omaan pro graduun vaatii hieman aktiivisuutta. Gradun aihetta on hyvä kysytellä itsekseen. Oman kiinnostuksen kohteita ei pidä vähätellä, vaan kannattaa rohkeasti hakeutua niiden suuntaan. Aiheen tulisi olla sopivan kokoinen gradua ajatellen. Toisin sanoen, aiheen käsittelemiseen tarvittavat voimavarat, aika ja työn määrä on suhteutettava gradulle asetettuihin vaatimuksiin (40 op). Aiheen tulisi myös olla tutkittava siinä mielessä, että aihepiiristä on löydettävissä sellaisia kysymyksiä ja ongelmia, joihin on gradun puitteissa mielekästä etsiä vastauksia. Opiskelijan tulee varmistaa, että aiheesta on kerättävissä aineistoa. Hyvä aihe on myös tieteellisesti kiinnostava ja merkittävä. Gradun aihetta pohdittaessa kannattaa muun ohella pitää silmällä aiheen ajankohtaisuutta ja yhteiskunnallista merkitystä. Omaan työhön tai tulevaan ammattiin liittyvä gradu on myös mahdollinen. Työnantajat ja alan toimijat ehdottavat yliopistolle gradun aiheita yhteistyön merkeissä; niistä tiedotetaan opiskelijoille ja lisätietoa saat seminaarin ohjajalta.

Vanhoihin graduihin on hyödyllistä tutustua. Nuttu-opinnoissa tehtyihin pro gradu-tutkielmiin löytyy linkit [nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen kotisivulta](#). Tehdyistä graduista voi ottaa mallia monissa käytännön kysymyksissä. Nuorisotyötä ja nuorisoa koskevien tutkielmien lisääntyessä myös samaan aihepiiriin liittyvien töiden määrä lisääntyy, mutta se ei ole este oman gradun aiheen valinnalle. On kuitenkin hyvä varmistaa, ettei joku toinen ole tehnyt gradua täsmälleen samasta kohteesta, aiheesta ja näkökulmasta.

3. Seminaarityöskentely

Gradun pohtimisen voit aloittaa heti opintojesi alussa. On hyvä, jos olet jo opintojen alusta lähtien kypsyttellyt gradun aihetta. Opintojen kuluessa tutustutaan erilaisiin teorioihin ja menetelmiin, joita voi tarkastella erityisellä ”gradusilmällä”. Toisaalta vaikka gradun aihe ei olisi selkiytynyt varsinaisen tutkielmaseminaarin alkaessa, ei ole syytä huoleen. Seminaarissa autetaan kaikkia opiskelijoita gradun aiheen ja erilaisten lähestymistapojen etsimisessä.

Seminaarityöskentely on prosessi, jonka kuluessa omaa tutkielmaa työstetään. Alustavista ideoista edetään kohti valmista tutkielmaa. Tilanteen mukaan pohditaan joukolla ja pienryhmissä, miten kukin etenee työssään mielekkäällä tavalla. Ideana on synnyttää keskustelua, joka hyödyttää kaikkia tutkielmaseminaariin osallistuvia. Ensimmäisessä kokoontumisessa käsitellään alustavia graduideoita ja keskustellaan tutkielmien aihepiireistä. Jos teet gradua työn ohessa, on hyvä keskustella aiheesta työnantajan kanssa. Pro gradun aiheen voi valita suhteellisen vapaasti, joten opiskelijat saavat paljon vastuuta omasta työstään. Seminaariin voi valmistautua lukemalla ajan-kohtaista kirjallisuutta ja erilaisia tutkimusoppaita.

Tutkielmaseminaarissa kukin opiskelija esittelee vuorollaan omaa työtään. Ensimmäinen tehtävä on kirjoittaa gradun ideapaperi (1 liuska), jonka jokainen opiskelija esittelee heti Tutkielmaseminaari I:n alkuvaiheessa syyslukukaudella. Tutkielmaseminaari I:n aikana opiskelija lisäksi kirjoittaa ja esittelee pro gradunsa varsinaisen tutkimussuunnitelman (10–12 liuskaa). Kevätlukukauden Tutkielmaseminaari II:n aikana kirjoitetaan ja esitetään seminaariesitelmä (noin 20 liuskaa), jossa on mahdollista käsitellä jotakin tutkielman aihepiiriä tai osa-aluetta. Teknisesti tutkimussuunnitelma ja seminaariesitelmä toteutetaan samalla tavalla kuin pro gradu -työkin. Niissä käytetään viittaustekniikkaa ja niihin liitetään lähde- ja kirjallisuusluettelo. Tutkimussuunnitelman ja seminaariesitelmän tekemisestä saat tarkempia ohjeita seminaarin ohjaajalta. Jokainen opiskelija toimii myös jonkun toisen tutkimussuunnitelman ja seminaariesitelmän opponenttina. Tavoitteena on, että seminaarin päättyessä keväällä tutkielma on valmis tai sen kirjoittaminen jatkuu välittömästi. Tutkielma on 40 opintopisteen laajuinen opinnäytetyö, joten se on mahdollista saattaa valmiiksi seminaarin aikana.

Seminaarin tarkoituksena on auttaa opiskelijaa tekemään tutkielmansa mahdollisimman hyvin. Seminaariin kannattaa varata riittävästi aikaa, jotta siitä saatava hyöty olisi mahdollisimman suuri. Seminaarin tavoitteena on harjaantuminen kriittiseen ajatteluun ja keskusteluun sekä perehtyminen tutkimustyöhön.

4. Ohjaajan ja opiskelijan suhde

Seminaarin ohjaaja tukee pro gradun tekemistä ja seuraa työn edistymistä. Graduohjausta annetaan pääosin seminaarissa ja ohjaajan kanssa erikseen sovittavilla vastaanotoilla. Gradu on *ohjattu harjoitustyö*, mikä tarkoittaa sitä, että seminaarin ohjaaja ohjaa tutkielman tekoa. Hän lukee gradun käsikirjoituksen, neuvoo tieteellisessä kirjoittamisessa ja korjaa asiavirheitä. Ohjaajan tehtävä ei kuitenkaan ole gradun tai sen osien kirjoittaminen, koska gradu on opiskelijan itsenäinen työ. Graduohjaajan on hyvä olla tietoinen opiskelijan aikataulusta, jotta työn loppuvaiheissa tarkastamiseen jäisi riittävästi aikaa (siihen on varattava noin 2-3 viikkoa).

Hae ajoissa apua hankalilta tuntuviissa kohdissa. Lähes kaikilla opiskelijoilla tulee eteen hetkiä, jolloin gradunteko ei tunnu sujuvan, mutta tätä ei pidä pelästyä. Gradun ohjaajan lisäksi myös muut maisteriopintojen opettajat auttavat mielellään opiskelijoita graduun liittyvissä kysymyksissä. On parempi kysyä apua kuin odottaa, että asiat korjaantuisivat itsestään.

5. Tutkimussuunnitelma ja ajankäytön suunnitelma

Tutkielmaseminaari I:ssä laaditaan tutkimussuunnitelma, jossa esitetään tiiviisti seuraavat asiat:

- 1 Johdanto (tutkimuksen tarkoitus, tausta ja tarve)
- 2 Tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat ja aikaisempi tutkimus
- 3 Tutkimuksen tarkempi tehtävä ja/tai tutkimuskysymys
- 4 Tutkimusaineiston perustelu, hankinta, eettiset kysymykset ja analyysin periaatteet
- 5 Tutkimuksen aikataulu
- 6 Lähdeluettelo

Tutkimussuunnitelmassa esitellään opiskelijan kiinnostuksen kohteista muotoiltu tutkimusongelma eli ne kysymykset, joihin tutkimuksessa haetaan vastausta. Kysymyksillä pyritään rajaamaan tutkimustehtävä mielekkäällä tavalla. Aineisto esitellään niin tarkasti kuin mahdollista. Omaa työtä voi jäsentää tämän oppaan luvussa 9 esiteltävän tutkielman rakenneluonnoksen avulla.

Tutkimussuunnitelmaa tehtäessä on hyvä laatia myös gradun alustava otsikko ja sisällysluettelo. Ne tekevät työstä konkreettisemmän ja jouduttavat työn etenemistä. Sisällysluetteloa ja otsikkoa voi muokata viime metreille saakka, mutta kun niitä pitää mukana alusta saakka, ne toimivat eräänlaisena gradun ”työhypoteesina”.

Työn jouduttamiseksi kannattaa laatia itselleen realistinen graduntekoaikataulu. Jokainen tekee gradun omaan tahtiinsa, toiset työn ohessa, toiset pelkästään graduun keskittyen. Tärkeätä on, ettei gradusta muodostuisi ikuisuusprojektia, vaan mielekäs jakso, jonka aikana opiskelija oppii uutta itsestään ja tutkimastaan aiheesta sekä käyttämistään menetelmistä. Kevätlukukauden tutkielmaseminaari II:n seminaariesitelmän sisällöstä sovitaan kunkin opiskelijan kanssa erikseen syksyllä tutkimussuunnitelman käsittelyn yhteydessä. Seminaariesitelmä voi koostua esimerkiksi gradun teoreettisen taustan tai empiirisen aineiston esittelystä tai valmiin käsikirjoituksen käsitteystä. Aikataulua suunniteltaessa kannattaa huomioida gradun tekemisen kolme vaihetta: 1) suunnittelu, 2) aineiston hankinta ja analyysi, 3) yhtäjaksoinen kirjoitusvaihe. Voit arvioida kalenterin kanssa, kuinka paljon tarvitset aikaa kuhunkin työvaiheeseen. Kun olet tehnyt karkean ajankäytön suunnitelman, voit sen jälkeen täsmentää aikatauluasi pienempiin yksiköihin. Aseta työllesi *deadline* ja pidä siitä kiinni.

Suunnitelmavaiheessa on lisäksi selvitetävä mahdollisesti tarvittavaan tutkimuslupaan sekä tietosuojaan liittyvät asiat. Lisätietoja saat tutkimuskohteenasi olevalta organisaatiolta, lupia ja tutkimuksen etiikkaa käsittelevistä oppaista sekä ohjaajaltasi.

6. Tutkimuskirjallisuuden lukeminen ja tiedonhaku

Gradua varten joudut lukemaan suhteellisen paljon, todennäköisesti paljon enemmän kuin mitä tosiasiassa tulet hyödyntämään gradussasi. Turhaltakin tuntuva lukeminen ei kuitenkaan mene hukkaan, vaan saa kirjoittajan ajattelemaan ja muokkaamaan ajatteluaan jatkuvasti uusiin suuntiin. Aluksi kun tutkimusongelma on vielä hahmottomaton, on hyvä lukea kirjallisuutta monipuolisesti. Samalla tutkimusongelmakin hahmottuu ja tulet sivistyneemmäksi tutkimusaiheen ja metodien suhteen. Tutkimuskirjallisuuden lukemisessa on kuitenkin noudatettava kohtuullisuutta ja suhteutettava luettavan kirjallisuuden määrä gradun laajuuteen. On asianmukaista perehtyä alan keskeisiin teoksiin, mutta kirjallisuuden lukemiseen ei tule käyttää loputtomasti aikaa. Kaikkia teoksia ei välttämättä tarvitse lukea kuin tenttikirjoja vaan riittää, että haet niistä työsi kannalta keskeiset asiat.

Omaan aiheeseen ja metodiikkaan liittyvää aineistoa voi etsiä monella tapaa. Usein keskeiset teokset löytyvät kirjastojen tietokannoista hyvin muotoilluilla hakusanoilla. Yliopistossa järjestetään tutkielmaseminaarin aluksi tiedonhaun opetusta, joilla tiedonhakuja voi opiskella. Tiedonhaun voi aloittaa yleisluontoisista teoksista ja edetä vähitellen syvällisempään ja systemaattisempaan tiedonhakuun, jolloin voi hyödyntää eri kirjastojen tietokantoja, niiden kokoelmaluetteloita, internetiä jne.

Gradussakin on syytä palata alkulähteille ja käyttää akateemisesti hyväksytyjä painoksia. Viittaa siis suoraan alkuperäiseen lähteeseen, ellei ole erityistä perustetta viitata toisten tulkintoihin jostakin teoksesta. Sen sijaan gradussa voi käyttää käänöksiä alkuperäisteoksista, jos tekijä ei hahlitse alkuperäistä kieltä. Väitöskirjatasolla vaaditaan jo alkuperäiskielen hallintaa.

7. Kirjoittamisprosessi

Tieteellinen teksti on luonteeltaan selkeää ja ymmärrettävää. Lukijan on tärkeää tietää, milloin kirjoittaja ilmaisee omia ajatuksiaan, milloin taas lainaa muiden esittämiä huomioita. Siksi lähdeviitteiden järjestelmällinen ja tarkka käyttö on tärkeää. Yleisesti ottaen persoonallinen ote kirjoittamiseen on suotavaa. Gradua kirjoittaessa kannattaa pitää mielessä työn mahdolliset lukijat. Gradu kirjoitetaan periaatteessa asiantuntijoille, joten kaikkia peruskäsitteitä ei tarvitse selittää alusta alkaen. Usein gradun aihepiiri on kuitenkin sillä tavoin erityinen, että myös asiantuntijat kaipaavat termien selitystä. Vierasperäiset sanat ja keskeiset käsitteet on hyvä määritellä, kun niitä käytetään tekstissä ensimmäistä kertaa. Suoria lainauksia muusta kuin omasta aineistosta kannattaa puolestaan välttää. Sikäli kun gradu sisältää paljon vierasperäisiä termejä tai aihepiiriin liittyvää erityisterminologiaa, voi gradun loppuun liittää erityisen sanaston, jossa termit on selitetty.

Tekstiä voi kirjoittaa pienissä osissa. Voit luoda tietokoneelle erilliset tiedostot gradun eri luvuille. Silloin kun et jaksa kirjoittaa muuta, voit aina täydentää kirjallisuusluetteloa tai voit lukea tutkimuskirjallisuutta. Lopuksi voit yhdistää erilliset tiedostot, pohtia tiedostojen ja lukujen mielekäästä sijoittelua ja tarkistaa, ettei tekstissä ole päällekkäisyyksiä. Kirjoittamisprosessi vaatii harjoittelua. On todennäköistä, että kirjoitat tekstiä, jota et välttämättä hyödynnä lopullisessa gradussasi. Kirjoittamisprosessi on kehän kiertämistä. Tekstiä ei tarvitse saada kerralla valmiik-

si. Valmiinkin oloista tekstiä voi muokata moneen kertaan. Tekstin on hyvä antaa välillä levätä ja siihen voi palata uudelleen myöhemmin. Kun on saanut yhden luvun valmiiksi, voi työstää toista kohtaa ja palata sitten aiemmin kirjoitettuun tekstiin. Toisella tai kolmannella lukukerralla tekstiin voi yrittää suhtautua mahdollisimman kriittisesti ja lukea sitä kuin ulkopuolinen. Gradua kannattaa luetuttaa työn ohjaajan lisäksi myös ystävillä ja tuttavilla. Ulkopuolinen näkee tekstin usein neutraalimmin ja saattaa tehdä hyviäkin parannusehdotuksia tai esittää kysymyksiä, joista saa uusia ideoita. Periaatteessa valmistakin tekstiä voi hioa loputtomiin, mutta muista, että ihmisarvosi ei ole kiinni gradun arvosanasta. Tärkeintä on, että saat gradun tehtyä. Valmistuminen on mahdollista kaikille nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen maisteriopinnoissa opiskeleville!

Ole ankara kirjoittaja. Karsi epäoleellisuudet ja turhat toistot tekstistä pois. Gradun teko on osaltaan harjoitus tieteellisen julkaisun kirjoittamiseen. Kannattaa siis harjoitella asiansa ilmaisemista mahdollisimman lyhyesti mutta selkeästi.

Muista ottaa päivittäin varmuuskopioita tiedostoistasi. Tietokoneet ovat ihmeellisiä vekottimia ja saattavat kriittisellä hetkellä ruveta temppuilemaan. Talleta teksti välillä myös kirjoittamisen aikana säännöllisesti kovalevylle; jo tunninkin menetetty työ harmittaa, jos ohjelma/kone/verkko jumiutuu tilapäisesti.

8. Gradun jättäminen, tarkastaminen ja kypsyysnäyte

Ennen gradun tarkastukseen jättämistä on hyvä lukea gradu vielä kertaalleen läpi kriittisellä otteella. Vielä ehtii tarkistaa, että gradu on sisällöltään johdonmukainen, otsikkoa vastaava ja rakenteeltaan mielekäs. Tarkistaessa voi pohtia, onko aineiston laajuus ja käytetyt menetelmät kuvattu gradussa hyvin ja riittävän informatiivisesti, ja onko työn tulokset esitetty loogisesti ja miten ne suhtautuvat alussa esitettyihin väittämiin. Samoin viitteet yms. pienet yksityiskohdat on hyvä hioa kohdalleen, ettei graduun jäisi turhia epäloogisuuksia. Gradun kieleen voi vielä puuttua, poistaa turhat toistot ja karsia kielestä epätasälliset tai omalaatuiset ilmaukset. Jos käytät automaattista tavutusta, muista oikoa koneen tekemät virheet huolellisesti. Tarkista myös sivujen ”layout”. Tekstin ulkoasun kannalta on hyvä, jos sivun ala- tai yläreunaan ei jää irtonaisia rivinpätkiä saati yksinäistä otsikkoa sivun alareunaan. Samoin lyhenteitä on syytä käyttää johdonmukaisesti.

Opiskelijan tulee jättää työnsä esitarkastukseen työn ohjaajalle voidakseen tarvittaessa vielä tehdä korjauksia ennen kuin työ jätetään virallisesti tarkastettavaksi. Saatuasi ohjaajalta painatusluvan voit jättää pro gradun tarkastettavaksi tallentamalla työsi NettiOpsuun. Ohjeet pro gradun tallentamiseksi NettiOpsuun löytyvät [tästä linkistä](#).

Lukuvuoden 2014–2015 graduaikataulu löytyy [tästä linkistä](#).

Nuttujen ohje gradun jättämisestä löytyy puolestaan [tästä linkistä](#).

Virallinen tarkastusprosessi alkaa sen jälkeen kun opinnäytteesi saapuu kirjapainosta yksikköön. Varmista, että opinnäytteesi on saapunut, jos aikataulusi on tiukka. Kirjapaino on sitoutunut toimittamaan opinnäytteesi neljän työpäivän kuluessa siitä, kun olet sen NettiOpsuun tallentanut ja

antanut samalla kaikki pyydetyt tiedot. Tutkielman tarkastaa kaksi tarkastajaa, joista toisen tulee olla opiskelijan työskentelyprosessin tunteva ohjaaja. Tarkastajat nimittää tieteenalayksikön johtaja tai oppiaineen vastuuhenkilö. Tutustu Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikön pro gradu-tutkielmaa koskeviin yleisiin määräyksiin [tästä linkistä](#).

Maisterin tutkinnon tutkielman yhteydessä tehdään kypsyysnäyte. Sen tarkoitus on osoittaa, että opiskelija hallitsee tutkielmansa aihepiirin ja kykenee laatimaan siitä kieliasultaan ja sisällöltään asianmukaisen rajatun esityksen. Lisäksi kypsyyskoe varmistaa, että opiskelija on itse kirjoittanut pro gradu -tutkielmansa. Kypsyysnäyte on essee-muotoinen kirjoitus omaan tutkielmaan liittyvästä aiheesta. Kypsyysnäytteen kieliasuun on kiinnitettävä erityistä huomiota. Tutkielman ensimmäinen tarkastaja tarkastaa kypsyysnäytteen asiasisällön. Kypsyysnäytteeseen sinun tulee ilmoittautua sen jälkeen, kun olet jättänyt pro gradu – tutkielman virallisesti tarkastettavaksi. Kypsyysnäyte tehdään sähköisessä tenttijärjestelmässä. Ilmoittautumisohjeet kypsyyskokeeseen löytyvät [tästä linkistä](#).

II OSA

9. Tutkielman rakenne

Tutkimusraporttien rakenne vaihtelee jonkin verran tutkimusaiheesta, - menetelmästä ja - asetelmasta riippuen. Seuraavaksi esitetään suuntaa antava pro gradun rakenne, jota voit hyödyntää gradusi rakennetta suunnitellessasi. Mikäli gradusi sisällöllinen rakenne poikkeaa mallista, varmista kuitenkin, että mallin eri luvuissa mainitut asiat tulevat omassa tutkimuksessasi käsitellyiksi ja esitellyiksi. Suuntaa antava gradun rakennemalli on seuraava:

Kansi

Tiivistelmä

Sisällysluettelo

Luettelo mahdollisista liitteistä, kuvista, taulukoista ja käytetyistä lyhenteistä

1. Johdanto

- tutkimuksen tarkoitus, tausta ja tarve

2. Tutkimuksen viitekehys

- aiheen aikaisempi tutkimus ja oman tutkimuksen kytkös siihen
- oman tutkimuksen teoreettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet
- tutkimustehtävän ja/tai tutkimusongelman tarkempi määrittely

3. Tutkimuksen menetelmä, aineisto ja analyysi

- tutkimusasetelma: menetelmän ja aineiston valinnan perustelu tutkimuksen teoreettisista lähtökohdista käsin
- aineiston keruu, kuvaus ja käsittely
- tutkimuksen eettiset kysymykset
- lähdekritiikki

4. Tulosluvut

- otsikot lukujen sisällön mukaan

5. Yhteenveto ja johtopäätökset

- tulosten pohdintaa
- tutkimuksen arviointia
- pohdintaa jatkotutkimuksesta

Lähdeluettelo

Liitteet

10. Ulkoasu

Tutkielmien ulkoasu on vakiintunut noudattamaan tiettyjä malleja. Tärkeätä on, että valittua tyyliä ja muotoseikkoja käytetään läpi työn johdonmukaisesti. Sivumäärä, joka tarvitaan asian esittämiseen, riippuu tietenkin jossain määrin asiasta itsestään. Tärkeintä tutkielmassa on sen tieteellinen sisältö: kysymyksenasettelun hahmottaminen, tulosten arviointi ja kyky tehdä johtopäätöksiä.

Gradun suositeltava pituus on noin 60–90 sivua. Kirjasintyyppinä voi olla esim. Times, pistekokona 12 ja riviväli 1.5. Lähdeluettelon riviväli on 1. Sivun asettelussa noudatetaan seuraavia marginaaleja: vasen 4 cm ja oikea 1.5 cm. Jos gradun teksti on kaksipuolinen, tulee oikean marginaalin luonnollisesti olla leveämpi. Alamarginaalisuositus on 2 cm ja ylämarginaali 2 cm. Sivunumero laitetaan keskelle sivua alamarginaaliin. Aloita sivunumerointi vasta johdantoluvusta, eli varsinaisesta tekstistä.

Kansilehden otsikko sijoitetaan sivun keskelle, mahdollinen alaotsikko pääotsikon alapuolelle ilman ajatusviivaa. Yhteystiedot laitetaan oikeaan alakulmaan seuraavan mallin mukaisessa järjestyksessä:

Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen
pro gradu -tutkielma
Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö
Tampereen yliopisto
Tekijän nimi
Päivämäärä, kuukausi ja vuosi

Tiivistelmä sivun jälkeen gradussa tulee sisällysluettelo. Useimmissa tekstinkäsittelyohjelmissä on hyviä apuvälineitä sisällysluettelon laadintaan. Niihin kannattaa tutustua ennakkoon, näin säästää jonkin verran aikaa ja paperia. Eri lukujen numerointi voidaan tehdä käyttämällä arabialaisia numeroita ja käyttämällä alaotsikoissa pistettä (esim. 1.2). Alaotsikot voi erottaa pääotsikoista esimerkiksi sijoittamalla otsikot hierarkkisesti eri tasoille. Tärkeintä on, että työ on selkeä, tasapainoinen ja sisäisesti johdonmukainen.

Luettelo mahdollisista liitteistä, kuvista, taulukoista ja käytetyistä lyhenteistä kirjoitetaan sisällysluettelon jälkeiselle sivulle sivunumeroineen. Tekstin sisällä olevat kuvat ja taulukot numeroidaan ja otsikoidaan. Kuvion tai taulukon alle merkitään sen lähde, ellei se käy ilmi viitteestä. Valokuvissa tekijänoikeuslaki velvoittaa ilmoittamaan lähteen. Taulukoissa ja kuvateksteissä on syytä käyttää ykkösriviväliä.

Otsikoiden välit laitetaan seuraavasti:

- pääotsikon ja alaotsikon välille laitetaan kaksi rivisiirtoa.
- samoin alaotsikon ja tekstin välille laitetaan kaksi rivisiirtoa.
- luvun päättymisestä seuraavaan otsikkoon laitetaan kolme rivisiirtoa.

Otsikot erotetaan toisistaan seuraavasti:

- pääotsikko: **SUURIN KIRJAIMIN LIHAVOITUNA**
- ensimmäinen alaotsikko: kaksi rivinsiirtoa pääotsikosta, **pienin kirjaimin lihavoituina**
- toinen alaotsikko: kaksi rivinsiirtoa edellisestä alaotsikosta tai kolme rivinsiirtoa edellisen tekstin päättymisestä, pienin kirjaimin ilman lihavoitua.
- kolmannen alaotsikon käyttöä ei suositella - jos kuitenkin käytät sitä, ovat ohjeet samat kuin toisen otsikon käytössä.

Graduun voi halutessaan liittää lyhyet alkusanat. Alkusanat sijoitetaan työssä tiivistelmäsvun jälkeen, ennen sisällysluetteloa. Alkusanoina voi kiittää esimerkiksi merkittävästä älyllisestä ja tieteellisestä avusta. Erityisesti kiittäminen tulee kyseeseen, jos olet saanut ulkopuolista rahoitusta hankkeellesi tai työnantajasi on merkittävästi tukenut tutkimustasi. On hyvä tapa muistaa rahoittajaa/työnantajaa lähettämällä heille valmis työ.

11. Lähdeviitteet ja lähdeluettelo

Lähdeviitteissä ilmoitetaan se lähde, kirja tai tutkimus, johon esitys perustuu. Viitteiden käyttö on yksi tapa osoittaa työn tieteellinen luonne. Ne osoittavat myös miten kirjoittajan päättely etenee ja ovat eräänlaista tekstin sisäistä keskustelua. Lähdeviitteet voidaan tehdä tekstin sisäisinä viitteinä tai alaviitteinä. Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen graduissa suositellaan käytettäväksi tekstin sisäisiä lähdeviitteitä.

Pro gradu – työn arvostelussa huomioidaan myös lähteiden laatu ja määrä. Lähteiden laatu tärkeämpi on lähteiden määrä. Tässäkin on hyvä katsoa mallia aikaisemmista graduista. Ole huolellinen, ettet unohda tekstissä viitattavia lähteitä lähdeluettelosta ja päinvastoin. Pro gradu-tutkielman lopussa ennen mahdollisia liitteitä on lähdeluettelo, johon merkitään kaikki lähteet ja kirjallisuus, joihin työssä on viitattu. Tekijän harkinnan mukaan voidaan lähdeluettelossa erottaa esimerkiksi osiot lähteet ja kirjallisuus. Tämä on tarpeen erityisesti silloin kun työssä on käytetty paljon alkuperäislähteitä kuten lakitekstejä, käsikirjoituksia, kuvia, videoita, haastattelunauhoituksia ja/tai niiden litteraatioita sekä kenttäaineistoja. Lähteitä ovat siis ne aineistot, joita tutkitaan ja joista tehdään johtopäätöksiä. Kirjallisuutta ovat muiden aiheesta tekemät tutkimukset (kirjat ja artikkelit) sekä metodiin, teoriaan ja lähestymistapaan liittyvä kirjallisuus. Jos työssä käytetään paljon painamatonta kirjallisuutta (esim. julkaisemattomat esitelmät), se voidaan listata lähdeluettelossa erikseen otsikolla ”Painamattomat”. Lähdeluettelon laatimisessa käytetään erilaisissa julkaisuissa keskenään hyvin erinäköisiä käytäntöjä. Gradun kohdalla tärkeintä on, että työ on sisäisesti johdonmukainen, eli valittua tyyliä käytetään alusta loppuun saakka. Lähdeluettelo laaditaan aakkosjärjestyksestä seuraten. Lähdeluettelo kannattaa laatia sitä mukaa kun teoksia käytetään, jotta kaikki graduissa käytetyt lähteet tulevat sisällytetyiksi lähdeluetteluun.

Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen pro-gradu-tutkielmissa suositellaan lähdeviitteiden ja lähdeluettelon laadinnassa noudatettavaksi yksityiskohtaisia ohjeita, jotka löytyvät seuraavan teoksen lopusta:

Viskari, Sinikka: *Tieteellisen kirjoittamisen perusteet*. Opas kirjoittamiseen ja seminaarityöskentelyyn. Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden laitos, julkaisusarja B No 17. 2001 tai uudempi painos. HUOM! Erityisesti suositellaan vuoden 2009 5. uudistettua painosta.

Teosta on saatavilla mm. Tampereen yliopiston kirjastoista.

12. Kirjallisuutta

Anttila, Anu-Hanna (1998) Ohjeisto tieteellisen tutkielman tekoon. 2. uudistettu painos. Sosiologista keskustelua B 33, Turun yliopisto, Turku.

Bell, Judith (1987) *Doing Your Research Project: a Guide for First-time Researchers in Education and Social Science*. Milton Keynes: Open University Press.

Eco, Umberto (1995) Oppineisuuden osoittaminen eli miten tutkielma tehdään. 3. painos (1. p. 1989.). Suom. Pia Mänttari. Vastapaino, Tampere.

Ekholm, Kai (1997) Tee gradu!: graduntekijän selviytymisopas. Teknolit, Jyväskylä.

Fogelberg, Paul & Herranen, Marja & Sinikara, Kaisa (1989) *Tuumasta toimeen: tutkielman tekijän opas*. Helsinki: Yliopistopaino.

Fogelberg, Paul (toim.) (1986) *Tutkimusviestinnän opas: tutkimusten ja selvitysten laatiminen ja julkaiseminen*. Valtion painatuskeskus 1986.

Gothóni, René (1991) *Oletko neuvoton. Lohdutuksen sanoja opinnäytteen laatijalle*. Helsinki: Yliopistopaino.

Hakala, Juha T. (1999) *Graduopas. Melkein maisterin niksikirja*. Gaudeamus, Helsinki.

Hakala, Juha T. (2009): *Uusi graduopas*. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (2009) *Tutki ja kirjoita*. 15. uudistettu painos. Helsinki, Tammi.

Hurtig, Johanna & Laitinen, Merja & Uljas-Rautio, Katriina (toim.) (2010) *Ajattele itse! Tutkimuksellisen lukutaidon perusteet*. Jyväskylä, PS-kustannus.

Jyrkiäinen, Jyrki & Luostarinen, Heikki & Nieminen, Hannu (1992) *Opasta kärsi ja unhoita: avuksi tutkielman laatijoille*. Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos, Tampere.

Karisto Antti & Seppälä Ullamaija (2004). *Maukas gradu. Valmistusvihjeitä tutkielman tekijöille*. Vastapaino, Tampere.

Kinnunen, Merja & Löytty, Olli (1999) ISO GEE Gradua ei jätetä! Vastapaino, Tampere. (Kirja sisältää varsin kattavan luettelon tutkielmaoppaista sekä luettelot eri menetelmiin liittyvästä kirjallisuudesta ja kirjoittamiskirjoista).

Lagström, Hanna & Pösö, Tarja & Rutanen, Niina & Vehkalahti, Kaisa (toim.) (2010) Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 101. Helsinki.

Leino, Pirkko (1986) Kieleen mieltä - hyvää suomea. Keuruu, Otava.

Luostarinen, Heikki & Väliaverronen, Esa (1991) Tekstinsyöjät. Yhteiskuntatieteellisen kirjallisuuden lukutaidosta. Vastapaino, Tampere.

Mälkiä, Matti (1994) Teksti- ja kirjallisuusviitteiden laatiminen, 2. muuttamaton painos. Tampereen yliopisto. Hallintotiede B:6.

Pihlaja, Juhani (2004) Tutkielman ongelmia ratkaisemaan Lahti, Soceda.

Raunio, Kyösti (2011) Gradun hyvät käytännöt. Päivitettävä verkkojulkaisu.

<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65779/UUSITTU2013.GradunHyv%c3%a4tK%c3%a4yt%c3%a4nn%c3%b6t.pdf?sequence=1>

Ronkainen, Suvi & Pehkonen, Leila & Lindblom-Yläne, Sari & Paavilainen, Eija (2011) Tutkimuksen voimasanat. Sanoma Pro, Helsinki.

Svinhufvud, Kimmo (2010) Gradutakuu. Helsinki: Tammi.

Tampereen alueen ihmistieteiden eettinen toimikunta (2014)

<http://www.uta.fi/tutkimus/etiikka/arviointimk/kokoonpano.html> .

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2014. <http://www.tenk.fi/> .

Uusitalo, Hannu (1991) Tiede, tutkimus ja tutkielma. WSOY, Helsinki.

Viljanen, Erkki (1986) Tutkielman tekeminen. Helsinki, Otava.

Viskari, Sinikka (2009) Tieteellisen kirjoittamisen perusteet. Opas kirjoittamiseen ja seminaarityöskentelyyn. Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden laitos, julkaisusarja B No 17. Tampereen yliopisto, Tampere.

Pro gradu-tutkielman arviointiperusteet

(Hyväksytty yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikön johtokunnassa 23.1.2013)

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikön tutkintoja koskevien yleisten määräysten mukaan syventäviin opintoihin sisältyvän tutkielman tulee osoittaa perehtyneisyyttä tutkielman aihepiiriin, tarvittavien tutkimusmenetelmien hallintaa ja valmiutta tieteelliseen esitystapaan ja kirjalliseen ilmaisuun.

Tutkielmien arvioinnin perustana on oman tieteenalan hallinta. Tutkielma tehdään opettajan ohjauksessa, mutta se on luonteeltaan itsenäinen oppinäyte, jonka lopullisesta rajaamisesta, toteuttamisesta ja valinnoista opiskelija vastaa itse.

Tutkielman yleistä akateemista tasoa arvioitaessa kiinnitetään soveltuvin osin huomiota useisiin, toisiinsa liittyviin arvioinnin ulottuvuuksiin. Näitä ovat

- tutkimustehtävän perustelu, rajaus ja jäsentely
- valitun kysymyksenasettelun kannalta relevantin kirjallisuuden ja aineiston hallinta ja arviointi
- tarvittavien tutkimusaineistojen rajaaminen ja kerääminen
- teorian, menetelmän ja erittelynäkökulman valinta ja perustelu
- analyysin johdonmukaisuus ja huolellisuus
- havaintojen ja tulosten kriittinen arviointi
- tieteellinen esitystapa ja kielellinen ilmaisu

Tutkielma arvioidaan aina kokonaisuutena, ja työn ansiot ja puutteet voivat kompensoida toisiaan. Eri osatekijöiden painoarvo vaihtelee tutkielman luonteen mukaan. Tutkielmasta laaditaan lausunto, joka perustelee arvosanan.

Välttävä (1) tutkielma täyttää suurelta osin tieteellisen työn vähimmäisvaatimukset. Oman tieteenalan ja joidenkin ydinasioiden hallinta on puutteellista.

Tyydyttävä (2) tutkielma täyttää tieteellisen työn vähimmäisvaatimukset, mutta ilmentää pinnallista oman tieteenalan hallintaa.

Hyvä (3) tutkielma osoittaa oman tieteenalan hallintaa. Se asettaa perustellun tutkimuskysymyksen, liittyy havaintonsa aiempaan tieteelliseen keskusteluun, argumentoi asiallisesti ja on tieteelliseltä esitystavaltaan huolellinen.

Kiitettävä (4) tutkielma osoittaa hyvää tieteenalan hallintaa ja osallistuu tutkimusaiheesta käytävään keskusteluun. Argumentaatio on vakuuttavaa ja esitystapa moitteeton.

Erinomainen (5) tutkielma osoittaa oman tieteenalan erinomaista hallintaa ja kykyä arvioida tutkimustietoa.